

UiT Norges arktiske universitet

Årsrapport 2019

Studentombud Torill Varberg

Studentombudet

INNHold

INNHold	2
FORORD FRA STUDENTOMBUDET	3
1. OM STUDENTOMBUDET VED UiT.....	4
2. SAKER FRA STUDENTENE	5
2.1. Saker fordelt på fakultet.....	6
2.2. Saker fordelt på saksområder	7
3.3. Saker fordelt på måneder	10
3.4. Eksempler	11
3. OMRÅDER MED FORBEDRINGSPOTENSIALE	13
3.1 Praksis: forholdet mellom student og praksisveileder	13
3.2 Trakassering	14
3.3 Individuell tilrettelegging av studiesituasjonen.....	15
4. SAMARBEID OG UTVIKLING.....	17
Vedlegg 1: Kategoribeskrivelse	18
Vedlegg 2: Mandat.....	20

FORORD FRA STUDENTOMBUDET

Det er en glede å få presentere Studentombudet ved UiT sin fjerde årsrapport. Rapporten er skrevet i henhold til studentombudets mandat og er offentlig. Årsrapporten fremlegges universitetsstyret som orienteringssak og er ment å gi universitetet en oversikt over studentombudets virke.¹

Som for tidligere år bygger innværende rapporten på de sakene hvor studentombudet har foretatt seg noe mer enn å besvare enklere spørsmål som å henvise til regelverk eller korrekt instans. Slike henvendelser, samt andre spørsmål som faller inn under universitetets opplysnings- og veiledningsplikt, har studentombudet per i dag ikke kapasitet eller verktøy til å registrere.

Av den saksmengden som rapporten bygger på, ser studentombudet at det i 2018 som i 2017 ble registrert mer komplekse saker, samt saker hvor studentene har behov for en nøytral bistandsperson. For 2018 har det i motsetning til tidligere år ikke vært like lett å trekke frem prinsipielle problemer som studentombudet mener er særlig viktig å adressere til styret. Men det er noen gjengående problemstillinger fra studentene på samme utdanning, som har vært løftet opp på nivå 2 og 3, og noen av disse vil det knyttes noen kommentarer til i den fremlagte statistikken med relevante eksempler.

Tromsø, august 2019

Torill Varberg
Studentombudet ved UiT Norges arktiske universitet

---

¹ Mandat for Studentombudet ved UiT, punkt 6.

1. OM STUDENTOMBUDET VED UiT

Universitetsstyret ved UiT Norges arktiske universitet vedtok å opprette ordningen med studentombud, og Torill Varberg tiltrådte stillingen den 20. juli 2015. Studentene har dermed hatt tilgang til et studentombud i fire år.

Studentombudet ved UiT er en uavhengig bistandsperson som gir studentene hjelp og veiledning i saker vedrørende deres studiesituasjon. Studentombudet skal påse at sakene får en forsvarlig og korrekt behandling, og at studentenes rettigheter blir ivaretatt.²

Hovedformålet med Studentombudet ved UiT er å sikre at studentenes rettigheter blir ivaretatt. Dette gjøres ved å påse at saker som omhandler studenter blir rettmessig behandlet, og at ulike problemer blir løst hensiktsmessig og effektivt på lavest mulig nivå i organisasjonen innenfor det til enhver tid gjeldende regelverk.

Studentombudets uavhengighet kommer tydelig frem ved at ombudet er organisatorisk plassert i Norges arktiske studentsamskipnad. Det betyr at studentombudet har en uavhengig stilling i forhold til organisasjonen UiT.³

Som en nøytral tredjepart bistår studentombudet studentene med å finne løsninger på problemer som kan oppstå i studierelaterte saker, gir en uformell gjennomgang av ulike alternativer og veileder studentene i saksgangen ved institusjonen. At studentombudet er nøytral medfører at ombudet ikke tar side i en sak eller representerer enkeltstudenter overfor universitetet. Studentombudet har ikke myndighet til å avgjøre saker, og er ikke en klage- eller ankeinstans for saker som er behandlet og avgjort av andre enheter eller beslutningsorganer ved UiT.⁴

Det er studentombudet som aktivt informere om sin funksjon til studentene ved UiT⁵ og forsøker derfor å være synlig på universitetets campuser, gjøre seg kjent med Studentparlamentet og studentutvalgene, og bistår i å gi opplæring i gjeldende regelverk både til enkeltstudenter, tillitsvalgte og andre.

Siden studentene ved UiT er spredt over store geografiske områder har studentombudet valgt å ikke ha anledning til «drop in». Dette fordi studentombudet ønsker at alle studentene ved UiT skal ha det samme tilbudet, uavhengig campustilhørighet. Basert på erfaringene så langt viser dette seg å være en god løsning, og studentene tar helst kontakt via e-post, telefon og sosiale medier.

---

² Mandat for Studentombudet ved UiT punkt 1.

³ Mandat for Studentombudet ved UiT punkt 3.

⁴ Mandat for Studentombudet ved UiT punkt 5.

⁵ Mandat for Studentombudet ved UiT punkt 2.

2. SAKER FRA STUDENTENE

Hovedformålet med årsrapporten er å informere om studentombudets virke. Statistikk over saker per fakultet og saker fordelt på saksområder og perioder vil derfor legges frem i rapporten. På bakgrunn av disse kan studentombudet se noen tendenser og således være en bidragsyter i kvalitetssikringsarbeidet, påpeke eventuelle svakheter i systemet og avdekke utfordringer som kanskje ikke fanges opp på de forskjellige enhetene.

Som nevnt innledningsvis bygger årsrapporten på saker hvor ombudet har involvert seg mer enn å bare bistå studentene med informasjon om regelverket.⁶ Studentombudet har behandlet 238 saker i perioden, en økning på 10 saker sammenlignet med 2017. Det er både enkeltstudenter, tillitsvalgte og studentgrupper som har tatt kontakt. Det er stor variasjon i hvor mye tid hver sak tar; dette avhenger blant annet av hvor komplekse saker det er tale om, variasjon i sakenes alvorlighetsgrad og studentens behov for bistand.⁷

Generelt observeres det at sakene i 2018 har vært med komplekse eller tidkrevende enn tidligere, enten fordi sakens art har medført en behov for en grundigere gjennomgang og/eller at studentene har hatt behov for en tettere dialog med studentombudet. Ofte har studentene forsøkt å løse saken sin selv, men både saksbehandlingsfeil og uklar/manglende informasjon kan være årsaker til at studentene ikke klarer å håndtere situasjonen sin uten bistand.

Det ble i 2018 registrert flere administrative saker enn tidligere. Disse sakene skaper både usikkerhet og misnøye i større studentgrupper, noe som er uheldig for studentenes opplevelse av enheten som helhet. Studentombudet opplever for eksempel et høyere frustrasjonsnivå fra enkelte fagmiljøer nå enn tidligere.

I kjølevannet av #metoo-kampanjen viste årsrapporten for 2017 at studentombudet mottok 23 saker om seksuell trakassering. Studentombudet ønsker å benytte muligheten til å anerkjenne universitetets holdningsskapende arbeid, og forbedring og utarbeidelse av rutiner for å håndtere disse sakene. Det har vært en betydelig reduksjon i denne sakskategorien. Men det er observert en økning i saker hvor studenter har en opplevelse av å bli mobbet og trakassert av veileder, det gjelder spesielt studenter i praksis og PhD-studenter.

---

⁶ På samme måte som de mer generelle spørsmål vedrørende regelverket, er henvendelser vedrørende studentombudsordningen ikke ansett som saker. Spørsmål og problemstillinger knyttet til Norges arktiske studentsamskipnad, Lånekassen eller andre eksterne aktører og henvendelser fra studenter ved andre utdanningsinstitusjoner tas heller ikke med i årsrapporten for 2018.

⁷ Når årsrapporten legges frem i fakultetsstyrene, vil studentombudet orientere nærmere om prinsipielle saker ved de enkelte instituttene.

2.1. Saker fordelt på fakultet

I 2018 ble det registrert saker fra studenter ved alle fakulteter i perioden, men ikke fra alle institutter. Det er videre enkelte institutter som har så få henvendelser at studentombudet ikke finner det hensiktsmessig å adressere disse i rapporten. Videre er de mer komplekse sakene er i all hovedsak enkelttilfeller, så det vil ikke være hensiktsmessig å gjengi detaljer fra nivå 3. Derimot vil de enhetene som skiller seg særskilt ut bli kommentert underveis.

Tall fra DBH viser at det ved høsten 2018 var registrert 16690 studenter ved universitetet. Disse fordelte seg på universitetets fakulteter på følgende måte:

<i>Fakultet</i>	<i>Antall studenter</i>
Fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi (BFE-fak)	2960
Det helsevitenskapelige fakultet (Helsefak)	4640
Fakultet for humaniora, samfunnsfag og lærerutdanning (HSL-fak)	4310
Fakultet for ingeniør og teknologi (IVT-fak)	1140
Det juridiske fakultet (Jurfak)	935
Det kunstfaglige fakultet (Kunsthak)	165
Fakultet for naturvitenskap og teknologi (NT-fak)	1165
UiT (Uspesifisert underenhet)	1375
Sum	16690

Tabell 1: Antall studenter ved UiT Norges arktiske universitet fordelt på fakultet.⁸

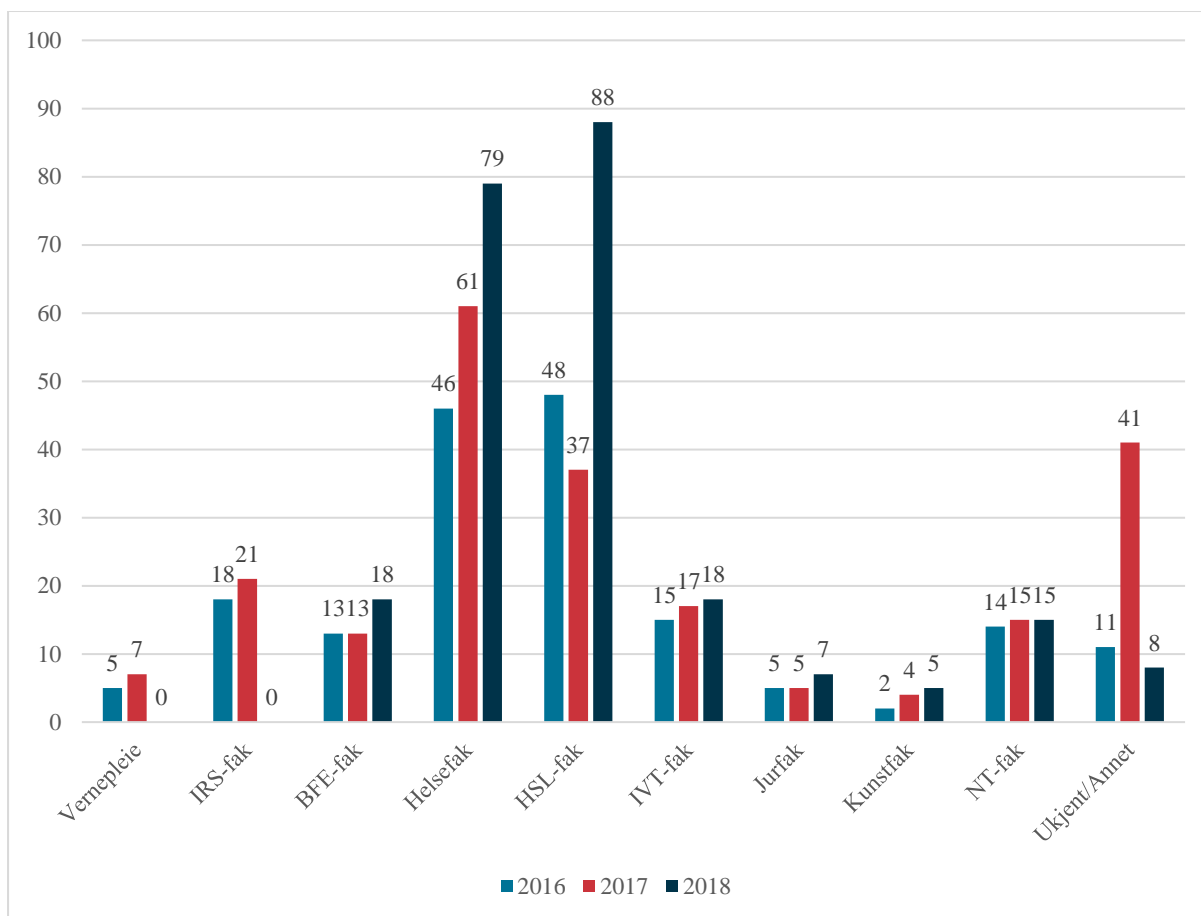
Det er ikke noen forutsetning for å få bistand av studentombudet at studentene opplyser om faglig tilhørighet, med mindre det på grunn av sakens art ikke lar seg gjøre å bistå i en sak med anonymisert fakultetstilhørighet. Likevel bemerkes det at de fleste PhD-studenter ikke ønsker å få sin faglige tilknytning tilkjennegjort i årsrapporten, så ombudet har valgt å respektere dette av hensyn til dem begrensede saksmengden.

På grunn av omorganisering og endringer i enkelte fakultetsstrukturer legges statistikken fra de tre siste år frem. Man kan dermed enkelt observere at økningen i antall henvendelser på de to største fakultetene, Det helsevitenskapelige fakultet og Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning, blant annet er en naturlig følge av økningen i antall studenter. Det er likevel to institutter som i større grad enn tidligere har hatt en økning i antall henvendelser; IHO⁹, med 56 saker, og ILP¹⁰, med 52 saker. Det er også ved disse to instituttene problemstillinger har gått igjen gjennom hele året. Det knyttes derfor særskilt noen kommentarer til saksomfanget fra disse enhetene under punkt 2.2.

⁸ Utdanningsstatistikk fra NSD - Norsk senter for forskningsdata (DBH), med utgangspunkt i tall fra høstsemesteret 2018.

⁹ Institutt for helse- og omsorgsfag.

¹⁰ Institutt for lærerutdanning.

Figur 1: Antall henvendelser fordelt på fakultet.

Fakultet	2016	2017	2018
Avdeling vernepleie	1,2 %	2,3 %	
Fakultet for idrett, reiseliv og sosialt arbeid (IRS)	1,9 %	2,5 %	
Fakultet for biovitenskap, fiskeri og økonomi (BFE)	0,5 %	0,5 %	0,6 %
Det helsevitenskapelige fakultet (Helsefak)	1,2 %	1,5 %	1,7 %
Fakultet for humaniora, samfunnsfag og lærerutdanning (HSL)	1,4 %	1,0 %	2,1 %
Fakultet for ingeniør og teknologi (IVT)	1,1 %	1,4 %	1,6 %
Det juridiske fakultet (Jurfak)	0,6 %	0,6 %	0,8 %
Det kunstfaglige fakultet (Kunstfak)	1,3 %	2,3 %	3,1 %
Fakultet for naturvitenskap og teknologi (NT)	1,3 %	1,4 %	1,3 %

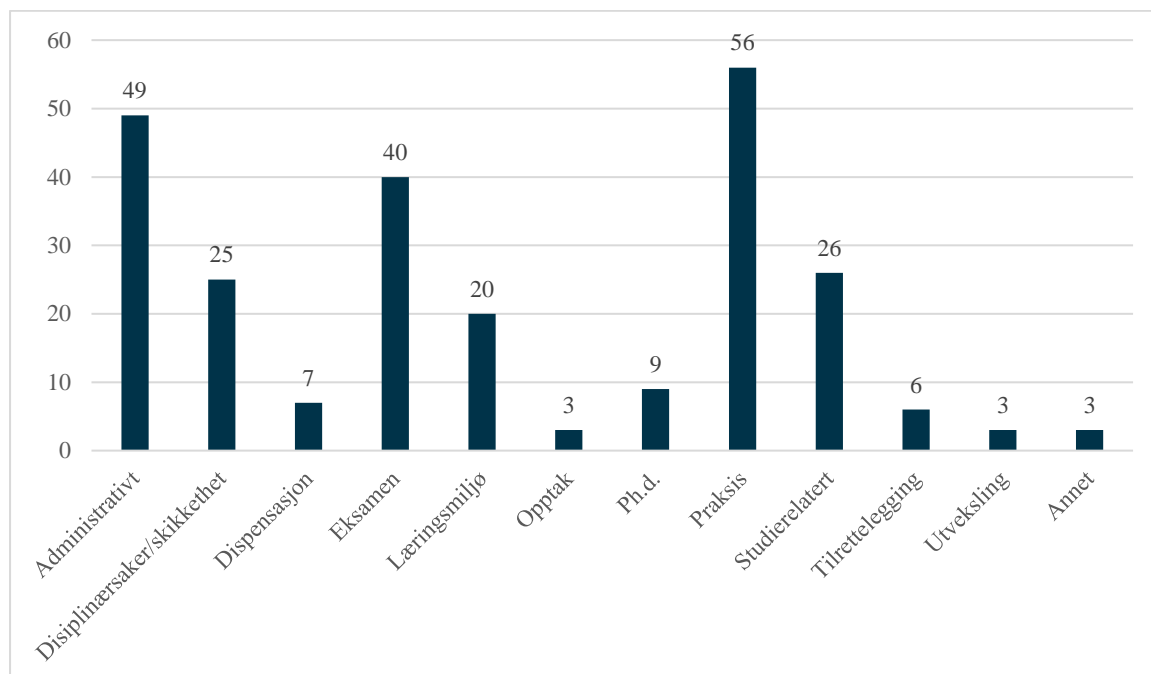
Tabell 2: Prosentandel av fakultetenes studenter som studentombudet har mottatt saker fra..

2.2. Saker fordelt på saksområder

Studentombudet har som tidligere år sortert sakene inn i 12 kategorier.¹¹ De fleste sakene faller inn under en enkelt kategori, mens andre saker er mer komplekse og

¹¹ Oversikt over kategoriene finnes i vedlegg 1.

kunne således vært plassert flere steder. Unntaket er kategorien PhD-studenter; samtlige av disse sakene omhandlet læringsmiljø. Og av hensyn til viktigheten å belyse problematikken vedrørende denne studentgruppen har ombudet valgt å dobbeltregistrere sakene.

Figur 2: Antall saker fordelt på saksområder.

Det har som nevnt vært en større bredde i saksomfanget, men følgende kommentarer med anbefalinger ønskes å knyttes til de enkelte saksområder:

Saksområde	Følgene observasjoner er gjort over saksområdene
Administrativt	- 28 av 49 saker kom fra HSL; 22 fra ILP. Samtlige saker fra ILP gjaldt endring av eller manglende dato for obligatorisk aktivitet og timeplaner, pensum, praksis eller eksamensdatoer.
Disiplinærsaker /skikkethet	<ul style="list-style-type: none"> - 16 av 25 saker omhandlet skikkethet, 12 av disse kom fra Helsefak. - I skikkethetssakene er det gjennomgående at studentene føler usikkerhet rundt utsagn fra ansatte i den løpende vurderingen. - I sakene hvor studentene er under særskilt skikkethetsvurdering kobles studentombudet inn der studentene har behov for å snakke med en nøytral instans i prosessen. - Studentombudet stiller spørsmålstegn ved om ansatte som håndterer studenter som er underlagt skikkethetsvurdering er tilstrekkelig godt kjent med regelverket og rutiner for eget ansvar med løpende vurdering, samt prosessen etter innsendt tvilsmelding.

<i>Saksområde</i>	<i>Følgene observasjoner er gjort over saksområdene</i>
Eksamen	<ul style="list-style-type: none"> - 31 av 40 saker kom fra Helsefak, samtlige fra IFA, IKO¹², IHO og IPS. Sakene gjaldt i all hovedsak spørsmål vedrørende klage på formelle feil ved eksamen. - I flere av sakene hvor det stilles spørsmål om det foreligger formelle feil, mener studentene at de har fått for dårlig begrunnelse for karakteren eller har gått ned to eller flere karakterer på klagesensuren. Blant annet ble det fra samme institutt registrert fire studenter på samme eksamen som gikk fra karakterene C eller B til karakteren F på klagesensuren. - For året 2018 er det igjen observert en økning i antall henvendelser vedrørende forsinket sensur, spesielt fra ILP.
Læringsmiljø	<ul style="list-style-type: none"> - Alle 20 sakene innenfor læringsmiljø omhandlet mobbing og trakassering. - Samtlige 5 saker fra IG¹³ gjaldt klager fra master- og PhD-studenter på den samme vitenskapelig ansatte, det være seg vedkommende sin væremåte, veiledningsmetode og måten det ble kommunisert og gitt veiledning og tilbakemelding på. - 9 av 20 saker omhandler PhD-studenter.
Praksis	<ul style="list-style-type: none"> - 42 av 56 saker kom fra Helsefak, hvor av 38 saker kom fra IHO. - I flere av sakene opplever studentene dårlig kommunikasjon og usikkerhet rundt samarbeid med veileder. - I flere av sakene hvor studentene sto i fare for å få ikke godkjent praksis, opplevde studentene at det tok uforholdsmessig lang tid mellom dato for varsel og dato for møtet hvor de ble gjort oppmerksomme på hva som skal til for å bestå.
PhD	<ul style="list-style-type: none"> - I samtlige 9 saker har studentene opplevd uheldige episoder med veileder og/eller føler at de har en dårlig relasjon til veileder. Dette medfører usikkerhet rundt egen situasjon og oppgavens progresjon. Flere av studentene har tatt opp dette med veileder eller veileders nærmeste leder, men føler ikke situasjonen har blitt bedre. På grunn av frykt for represalier ønsker ikke studentene å be om et oppfølgingsmøte. Studentombudet har påpekt at det ikke er studentenes ansvar å kalle inn til et slikt møte.
Studierelatert	<ul style="list-style-type: none"> - I denne kategorien er det ingen prinsipielle saker som studentombudet ønsker å belyse, da mange av sakene tyder på å være enkelttilfeller ved de ulike enhetene. Kategorien bærer preg av å være en slags oppsamlingskategori, og de fleste sakene har omhandlet studiekvalitet, arbeidskrav, fagplan/studieplan, innpassing av emner og emners kvantitet.

¹² Institutt for klinisk odontologi.

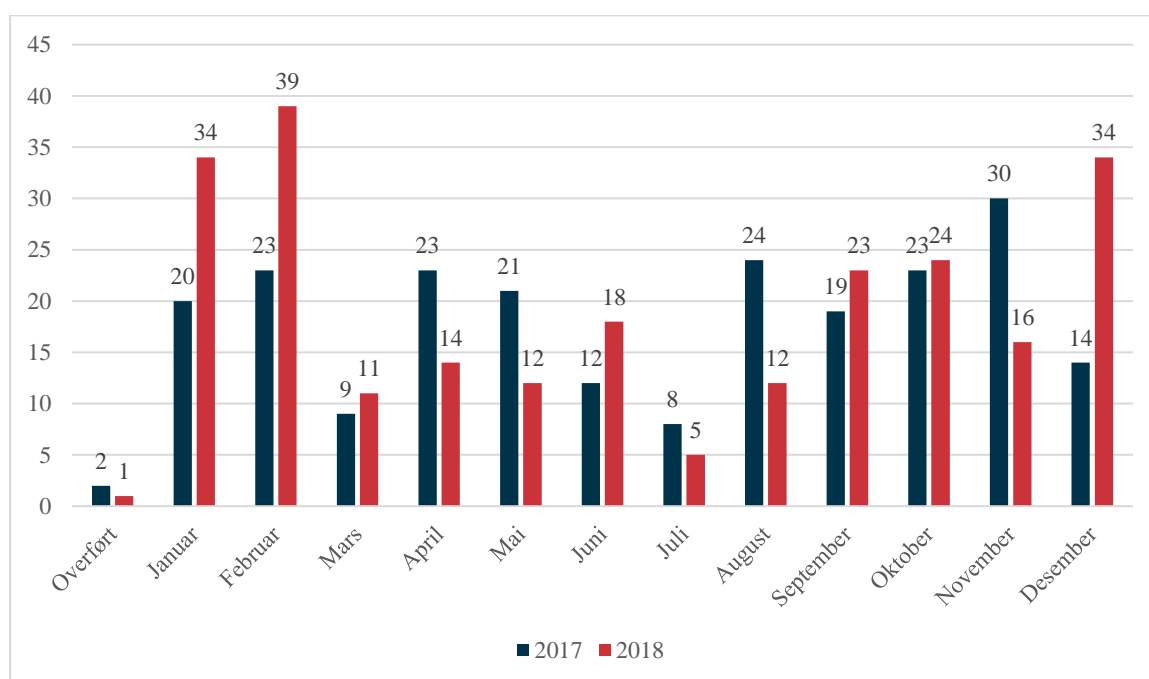
¹³ Institutt for geovitenskap

Saksområde	Følgene observasjoner er gjort over saksområdene
Tilrettelegging	- Som for 2017 ble det i samtlige saker fra 2018 stilt spørsmål om universitetet foretar en individuell vurdering av studentenes behov for tilrettelegging. Studentombudet registrerer at det er de samme problemstillingene som går igjen. Derfor rettes det igjen særskilt fokus på temaet under punkt 3.2.

Tabell 3: Kommentarer til enkelte saksområder.

2.3. Saker fordelt på måneder

Det er fortsatt vanskelig å si noe spesifikt om tendenser for når studentene tar kontakt med studentombudet. Det gis likevel en kort oversikt over observasjoner som er gjort i forbindelse med tidspunkt for førstegangsregistrering.

Figur 3: Antall henvendelser fordelt på måneder (førstegangsregistrering)

Saksområde	Følgene observasjoner vedrørende tidspunkt for enkelte saksområder
Administrativt	- De fleste sakene fra IHO ble registrert i februar-mars og september-oktober.
Eksamen	- De fleste saker vedrørende eksamen ble registrert i mai-november.
Læringsmiljø	- De fleste sakene fra PhD-studentene ble registrert i januar og mai.
Praksis	- Sakene vedrørende praksis kom inn jevnt over hele året. De fleste studentene var ute i praksis når saken ble meldt inn, mens enkelte studenter ventet med å kontakte ombudet til vurderingen forelå. Studentene forklarte at de bekymret seg for å bli vurdert til «ikke bestått» dersom enhetene ble kjent med at de hadde involvert studentombudet.

Tabell 4: Observasjoner knyttet til tid for saksregistrering.

3.4. Eksempler

I hver årsrapport ønsker studentombudet å eksemplifisere noen saker fra perioden. Noen av eksemplene representerer enkelttilfeller, mens andre er typiske hendelser innenfor saks kategorien. Sakene er forenklet og gjengir bare essensen i hendelsesforløp/saksgang. Det påpekes at alle eksemplene viser uheldige situasjoner for studenten og/eller påpeker kritikkverdige forhold. Derfor har studentombudet valgt å ikke informere nærmere om videre hendelsesforløp i enkelte eksempler av hensyn til studentene det gjelder.

Eksempel 1: Administrativt

Dette er et eksempel på en sak som faller mellom kategoriene administrativt og studierelatert.

Ved begynnelsen av høstsemesteret lå timeplanen tilgjengelig for studentene i Canvas. I september måned skjedde det en del endringer på timeplanen, i all hovedsak flytting og tilleggelse av obligatorisk undervisning. Første uken i oktober ble det i tillegg lagt til en dag med seks timer obligatorisk aktivitet samme uken, noe som resulterte i at flere studenter ikke hadde anledning til å møte og dermed fikk registrert så stort fravær at fastsatt fraværsgrense ble overskredet. Det ble informert om at det er instituttets ansvar å ha pensumliste og timeplan klar ved begynnelsen av hvert semester, og instituttet gikk med på å slette de registrerte fraværstimene slik at ingen mistet retten til å gå opp til eksamen. Derimot var øvelsene som enkelte studenter hadde gått glipp av obligatoriske, og for å oppfylle fagplanens krav ble det foreslått at de aktuelle studentene fikk levere inn et skriftlig arbeidskrav som ble vurdert til godkjent/ikke godkjent.

Selv om samtlige studenter fikk godkjent arbeidskravet, gjorde studentombudet instituttet oppmerksom den obligatoriske undervisningen ikke ble vurdert til godkjent/ikke godkjent, og at de ulike formene for obligatorisk aktivitet medførte en forskjellsbehandling og ulik vurdering av studentene.

Eksempel 2: Disiplinærsak

En praksisveileder anbefalte instituttet å ikke godkjenne studentens praksis. Instituttet valgte likevel å godkjenne studenten på tross av praksisplassens kritikk av studentens oppførsel, manglende faglig tyngde og personlig uegnethet i praksis. Det gikk et helt semester før medstudenter sendte tvilsmelding på studenten. Tvilsmelingen var begrunnet med forhold som instituttet kjente til, og medførte at det først ble satt i gang en særskilt skikkethetsvurdering av studenten på tampen av utdanningen. Studentombudet har rettet kritikk mot instituttet vedrørende veiledningen og den løpende vurderingen som ble gjort av studenten.

Eksempel 3: Læringsmiljø

Etter to år opplevde en PhD-student at konfliktnivået med veileder var blitt så høyt at studenten ikke turte å ta kontakt med veileder lenger. Ved forbi passering i korridoren hilste ikke veileder på studenten, veileder rettet kritikk mot studenten i plenum i forskergruppen og mye av kritikken opplevde studenten som lite konstruktiv (som for eksempel i e-post hvor veileder uttalte at: «I den tilsendte teksten fremkommer det klart hvorfor du begynner å henge etter, her er det svært mye dårlig arbeid som jeg ikke kan ta meg den frihet å bruke mer tid på med mindre du skjærer deg»). I tillegg holdt veileder tilbake forskningsdata, og studenten ble ikke invitert med når veileder samlet andre PhD-studenter for gjennomgang av ulike tema. Den aktuelle studenten følte seg fryst ut av miljøet og saken ble sendt til instituttleder.

Instituttleder tildelte studenten en medveileder som skulle ha tettest dialog med studenten og fungere som hovedveileder. Forholdet mellom studenten og hovedveileder ble ikke bedre, og instituttet fulgte ikke opp saken etter å ha oppnevnt en medveileder.

Eksempel 4: Praksis

En student ute i praksis opplevde å ha dårlig kommunikasjon med praksisveileder. Dette ble tatt opp med praksiskoordinator på instituttet. En ukes tid senere mottok studenten skriftlig varsel om fare for ikke bestått praksis og ble kalt inn til et møte. Studentombudet deltok via Skype, og var vitne til at praksisveileder hadde et nedverdiggende språk mot studenten og innrømmet blant annet at hun egentlig ikke ønsket å ha en student «diltende etter med det ene dumme spørsmålet etter det andre, uten evne til å ta imot veiledning». I tillegg påsto veileder at studenten hadde havnet i flere alvorlige situasjoner hvor det hadde vært fare for liv og helse. Studenten fortalte en helt annen versjon av de ulike hendelsene og spurte veileder om dokumentasjon på noen av disse hendelsene, noe veileder ikke kunne gi. Derfor trakk veileder flere påstander.

Instituttet fant en ny veileder ved en annen praksisinstitusjon, og studenten fikk godkjent praksisperioden med svært gode tilbakemeldinger.

3. OMRÅDER MED FORBEDRINGSPOTENSIALE

Som statistikken viser er det bare et lite antall studenter som er i kontakt med studentombudet hvert år, og basert på disse tallene vil det på ingen måte være mulig for studentombudet å trekke noen generelle konklusjoner om saksbehandlingen eller studentenes studiesituasjon.

Likevel har studentombudet valgt å belyse tre områder. Dette er områder hvor studentombudet ser at det foreligger forbedringspotensialer og det bes derfor om at universitetet foretar en vurdering av rutiner på området.

3.1 Praksis: forholdet mellom student og praksisveileder

I årsrapporten for 2016 ble det rettet fokus mot praksisopphold og blant annet rutiner ved varsel om fare for ikke bestått praksis. I 2018 registrerte studentombudet 56 saker vedrørende praksis. Tidligere problemstillinger, som at det går lang tid fra studenten får beskjed om fare for ikke bestått til det avholdes møter og studenten får konkrete tilbakemeldinger på hva som må forbedres, har gått igjen. Nytt av året er at det er kommet in svært mange klager på praksisveileder; i 38 av 56 saker melder studentene om et moderat til høyt opplevd konfliktnivå.

Studenter i praksis er i en spesielt sårbar situasjon med tanke på de særlige reglene som gjelder for gjennomføring og gjentak av praksis, formen på skikkethetsvurderingen i praksis, måten selve vurdering blir gjennomført på og den manglende adgangen til å få prøvd det faglige skjønnnet på nytt ved ikke bestått praksis. Dette medfører at studentene i praksis ofte opplever et annet type stressnivå enn studentene som ikke blir prøvet og vurdert på tilsvarende måte.

For at studentene skal få størst mulig læringsutbytte av praksisperioden er det viktig å legge til rette for et nært og konstruktivt samarbeid mellom studenten og praksisveilederen slik at man finner gode måter å organisere og gjennomføre veiledningen på. For å få dette til bør utdanningen, veileder og studenten avklare forventninger til selve praksisoppholdet. I flere av de 38 sakene fra IHO tydet samtaler med studentene at de gikk inn i praksisperioden uten å ha tilstrekkelig oversikt over faglige mål og hvilke krav som ville bli stilt til dem, samt forventninger om en annen type samarbeid med veileder enn det som ble en realitet.

Studentombudet registrerer også det kan være svært personavhengig hvor god veiledning studentene faktisk får, på hvilken måte man kommuniserer og hvilke rutiner man har for oppfølging. Som eksempel på dette kan nevnes at to studenter på samme praksisplass men med ulik veileder, fikk svært ulik form for veiledning; den ene ble fulgt opp, rettesatt og guidet hver dag, mens den andre hadde et kort møte med veileder hver mandags morgen.

Som nevnt meldte 38 studenter at de opplevde konflikt med praksisveileder. I de fleste tilfeller ber ikke studenten for eksempel praksiskoordinator om bistand. Og flere som gjør det opplever å ikke bli tatt på alvor, eller bekymret for at det å si ifra kan resultere i en tvilsmelding eller varsel om fare for ikke bestått praksis. Videre har studentombudet observert at det i tilfeller hvor konflikten adresseres på et møte, er 4-6 ansatte fra universitetet og praksisplassen til stede. På grunn av temaets art og den skjeve fordelingen i rommet, kan disse møtene bli svært belastende for studenten.

Studentombudet anbefaler derfor at enhetene med praksisstudenter ser på egne rutiner for håndtering av saker hvor praksisstudenter opplever konflikt med veileder. Konfliktene starter ofte på grunn av misforståelser eller bagateller, men kan eskalere dersom de ikke blir behandlet på en god måte hvor begge parter føler seg respektert og hørt.

3.2 Trakassering

Det er kjent at universitetet har satt i verk flere tiltak for å håndtere varslings- og trakasseringssaker, og at det pågår en prosess både for å forbedre rutiner og for å drive forebyggende arbeid. Det knyttes likevel noen kommentarer til sakene som omhandler trakassering av ikke-seksuell karakter, såkalt «mobbing».

Trakassering er definert som «handling, unnlatelser eller ytringer som virker eller har til formål å virke krenkende, skremmende, fiendtlige, nedverdiggende eller ydmykende» jf. diskrimineringsloven § 5. Arbeidstilsynet uttaler at det foreligger trakassering «når en eller flere personer gjentatte ganger over tid blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere personer. Dette kan for eksempel være uønsket seksuell oppmerksomhet, plaging, utfrysing, fratakelse av arbeidsoppgaver, eller sårende fleiping og erting. Videre bør det være en ubalanse i styrkeforholdet, slik at den som blir trakassert må ha vanskelig for å forsvare seg. Vi snakker ikke om trakassering dersom to omtrent like sterke personer kommer i konflikt, eller når det dreier seg om en enkeltstående konfliktepisode».

Etter læringsmiljøbestemmelsen i uhl. § 4-3 er det styret som har det overordnede ansvaret for studentenes læringsmiljø, hvor Arbeidstilsynet fører tilsyn med både de fysiske og de psykiske krav til læringsmiljøet.¹⁴ Departementet har spesifisert at «De psykiske krav til læringsmiljøet må forstås på en noe annerledes måte enn tilsvarende begrep i arbeidsmiljøloven § 12, av den grunn at studentene har en annen tilknytning til institusjonene enn arbeidstakere har til arbeidsplassen i arbeidsmiljølovens forstand. Kjerneområdet for de psykiske krav vil være forhold knyttet til typiske mobbe- og trakasseringssaker relatert til studiesituasjonen.»¹⁵

---

¹⁴ NOU 2003:25 side 183.

¹⁵ Ot.prp. nr. 65 (2002-2003) side 6.

I alle de ni sakene fra PhD-studenter meldes det om uheldige hendelser og dårlig kommunikasjon med veileder. Dette er for det første en særlig utsatt gruppe som ofte faller mellom to stoler på grunn av lønn under utdanning. For det andre er det en gruppe som er særlig avhengig av sine veiledere, og i de tilfeller det oppstår uenigheter eller mobbing i veiledningssituasjonen har disse studentene vanskelig med å si ifra om dette på grunn av den sterke tilknytningen eller annerkjennelsen som veileder ofte har innenfor sine fagmiljøer. Som nevnt under punkt 2.2. på side 9 forteller ser studentombudet at rutinene for å håndtere disse saker ikke blir fulgt, blant annet ved at det i syv av sakene ikke ble fulgt opp. Studentombudet anbefaler derfor at de ulike fagmiljøene sørger for at samtlige ledere har kjennskap til rutiner, og sørger for god oppfølging av saker fra PhD-studentene.

3.3 Individuell tilrettelegging av studiesituasjonen

Selv om studentombudet bare mottok 6 saker vedrørende tilrettelegging, omfattet alle lang saksbehandlingstid og vedtak uten begrunnelse. Disse sakene har vært tidkrevende og fått svært uheldige konsekvenser for studentene. Derfor ønskes det igjen å knytte noen kommentarer til tilrettelegging av studiesituasjonen. Kommentarene er i hovedsak sammenfallende med tilsvarende kapittel i årsrapporten fra 2017.

Etter dagjeldende uhl. § 3-4 (5) skal institusjonen, så langt det er mulig og rimelig, legge til rette for studenter med særskilt behov.¹⁶ Formålet med individuell tilrettelegging er å sikre at studenter med særskilte behov har muligheten til å ta høyere utdanning på lik linje med andre studenter. Gjennom bestemmelsen løftes altså studenter med særskilte behov opp på et nivå tilsvarende andre studenter. Så selv om likebehandlingsprinsippet står sterkt, betyr tilrettelegging i praksis at noen vil kunne få et bedre tilbud enn andre. Etter likestillings- og diskrimineringsloven gis det adgang til en slik positiv særbehandling, jf. lovens § 11.

Spørsmålet blir da hvor langt universitetet skal strekke seg. Dette beror på en konkret vurdering som ikke har kommet til uttrykk i de vedtakene studentombudet har fått tilgang til. Vil det for eksempel være en fordel for en student å få lengre tid på en laboratorieøvelser, når den faglige vurderingen ikke bekrefter dette? Er det rimelig at universitetet reserverer en lesesalsplass for en student med en alvorlig psykisk diagnose?

De to bestemmelsene som regulerer tilrettelegging, ldl. § 21 og uhl. § 4-3 (5) er ikke utfyllende vedrørende hva tilrettelegging medfører i praksis. Hva som er «egnet» tilrettelegging, og hva som etter tidligere ordlyd er «rimelig og mulig», bør fremkomme gjennom et godt samarbeid mellom studenten og utdanningsinstitusjonen. Studentene må få god informasjon om hvordan de skal opplyse saken så godt som mulig;

---

¹⁶ Siden dette er saker fra 2018 tas det ikke hensyn til lovendringen som trådte i kraft 1. august 2018.

dokumentasjonen bør si noe om hva som er problematisk og hva det er i studiesituasjonen som gjør studiehverdagen vanskelig for studenten. Og universitetet må foreta en konkret vurdering av hva som er mulig og hvor langt det er rimelig å strekke seg for å tilrettelegge. Dersom man finner at tilretteleggingsforslag ikke vil være mulig og rimelig, bør man se om det finnes andre måter å håndtere utfordringene på. Studenter som søker om tilrettelegging av studiesituasjonen bør derfor tidlig kalles inn til kartleggingssamtale med fakultetets kontaktperson.

I de seks sakene fra 2018 hadde studentene behov for særskilt tilrettelegging av studiesituasjonen. Samtlige studenter hadde sendt inn skriftlig søknad hvor de hadde forsøkt å forklare og dokumentere sitt behov. I alle søknadene har studentene søkt om en spesiell type tilrettelegging, da de ikke har vært klar over at listen over alternative tilretteleggingstiltak på universitetets nettside ikke er uttømmende. I UiT sitt kvalitetssystem kapittel 15 punkt 5 heter det at «Det bør avholdes et kartleggingsmøte ...». Dette ble dessverre ikke gjort i de 6 innkommende sakene, noe som medførte at studentene enten ikke kunne fullføre semesteret eller fungerte dårlig i utdanningssituasjonen.

Studentombudet har forståelse for at saksbehandlere på små enheter med svært få saker ikke får et grunnlag til å bygget seg opp rutiner og kompetanse på område. Derfor anbefales det at universitetet flytter behandlingen av disse typer saker sentralt, for å sikre god skjønnsutøvelse, likebehandling, og dermed en smidig og god tilrettelegging. Studentombudet tror at sentral behandling i større grad ivareta denne studentgruppens rettssikkerhet og sikre et likeverdig utdanningstilbud.

4. SAMARBEID OG UTVIKLING

Studentombudet har i rapporteringsperioden fortsatt arbeidet med å avklart roller og forventninger, samt utvikle plattformer for erfaringsutveksling. Studentombudet jobber kontinuerlig med å innarbeide rutiner for å skape kjennskap om tilbudet blant studenter og ansatte, og må derfor ta selvkritikk for at ordningen ikke ble tilstrekkelig godt nok synliggjort for universitetets studenter i 2018. Egne rutiner er derfor under revisjon slik at studentene blir gjort kjent med studentombudsordningen som nå er hjemlet i lov om universiteter og høyskoler § 4-17 som trådte i kraft 1. august 2019

I forbindelse med høringsforslaget¹⁷ om å lovfeste tilgang til et studentombud var det svært interessant å følge prosessen nasjonalt, og nye institusjoner har fått eller vedtatt å få ombud i perioden. Veksten i den norske studentombudsordningen får også oppmerksomhet internasjonalt, senest ved en internasjonal konferanse for ombud innenfor høyere utdanning ved Universidad de León i Spania sommeren 2019.

Som for tidligere år har studentombudet deltatt på ulike arrangementer av og for universitetets studenter, både for å informere om ordningen, holde kurs og foredrag. Studentombudet ved UiT er, som de andre norske studentombudene, medlem i Skandinavisk nettverk for ombud i høyere utdanning og i ENOHE¹⁸. I tillegg deltar studentombudet i det nasjonale nettverket for jurister i utdanningssektoren. Siden dialog, erfaringsutveksling og faglig kompetanse er viktig for utviklingen av ombudsordningen både lokalt og nasjonalt, har studentombudet ved UiT deltatt på ulike møter og konferanser i sektoren for å kunne videreutvikle og løfte ordningen både internt og eksternt, deriblant skikkethetskonferansen og samling hos Likestilling- og diskrimineringsombudet.

Bilde: Skandinavisk nettverk for ombud i høyere utdanning, konferanse ved UiB 2018

---

¹⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-forslag-om-nye-endringer-i-universitets--og-hoyskoleloven/id2568268/>

¹⁸ European Network of Ombuds in Higher Education, se <https://www.enohe.net/>

Vedlegg 1: Kategoribeskrivelse

Beskrivelsen av hver kategori er ikke uttømmende. Inndelingen er ment som en klassifisering av sakenes hovedinnhold, men det foreligger saker som berører problemstillinger fra flere kategorier.

Administrativt

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet:

- Feil/uklarheter/spørsmål vedrørende saksbehandling av og klage på vedtak som ikke gjelder vurdering av faglige prestasjoner,
- Feil/uklarheter/spørsmål vedrørende administrative oppgaver.

Disiplinærsaker/skikkethet

Støttefunksjon i innledende behandling av saker som handler om, eventuelt situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet:

- Mistanke om fusk/plagiering på bachelor- og masternivå,
- Skikkethetsvurdering,
- Andre saker som gjelder utestenging og bortvisning.

Dispensasjon

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet:

- Forsinket betaling av semesteravgift,
- Forsinket semesterregistrering,
- Forsinkelsesregler og progresjonskrav,
- Dispensasjon fra maksimalt antall eksamensforsøk.

Eksamen

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet:

- Formelle feil på eksamen eller ved sensurering,
- Begrunnelse for eksamenskarakter,
- Klage på eksamenskarakter,
- Forhold som ikke er regulert, men som angår eksamen/avsluttende oppgave,
- Kategorien favner også avsluttende oppgave som bachelor- og masteroppgave.

Læringsmiljø

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet:

- Fysisk læringsmiljø,
- Psykososialt læringsmiljø,
- Organisatorisk læringsmiljø,
- Andre forhold relatert til helse, miljø og sikkerhet.

Opptak

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet:

- Opptak etter vurdering av realkompetanse,
- Opptakskrav,
- Masteropptak,
- Andre forhold som ikke er regulert.

PhD

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet studierelaterte saker blant ph.d.-studenter og stipendiater.

Praksis

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet:

- Tilrettelegging av praksis,
- Selve praksisperioden,
- Formelle feil ved praksis.

Studierelatert

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet:

- Pensum, undervisning og obligatorisk aktivitet,
- Studieplaner og emneplaner,
- Godkjenning av utdanning fra utlandet/annen utdanningsinstitusjon,
- Studiegjennomføring,
- Forhold som ikke er regulert, men som er relatert til studiet og ikke faller inn under en annen kategori.

Tilrettelegging

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet tilrettelegging av studiesituasjonen/eksamen.

Utteksling

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet adgang til utveksling, selve utvekslingen, innpass av utdanning og/eller andre forhold som ikke er regulert.

Annet

Situasjoner som oppstår, feil/uklarheter/spørsmål ved saksbehandlingen av, eller som på annen måte er tilknyttet:

- Personvern
- Studentrepresentasjon og studentorganers høringsrett,
- Andre saker som ikke passer inn i kategoriene over, men som er relatert til studiesituasjonen.

Mandat for studentombudet ved UiT Norges arktiske universitet

1. Studentombudet ved UiT skal være en uavhengig bistandsperson som har som oppgave å gi studentene hjelp og veiledning i saker vedrørende deres studiesituasjon. Studentombudet skal påse at sakene får en forsvarlig og korrekt behandling, og at studentenes rettigheter blir ivaretatt.
2. Studentombudet skal aktivt informere om sin funksjon til studentene ved UiT.
3. Studentombudet er organisatorisk plassert under Norges arktiske studentsamskipnad. Det betyr at studentombudet har en uavhengig stilling i forhold til organisasjonen UiT. Studentombudet har ikke instruksjonsmyndighet overfor enhetene ved UiT.
4. Studentombudet er ansvarlig for å utarbeide strategi og virksomhetsplan for studentombudsrollen. Studentombudet skal besørge planlegging og daglig drift av egne arbeidsoppgaver i samsvar med gjeldende lover, forskrifter og interne rutiner.
5. Studentombudet skal bidra til at saker kan løses nærest der de oppstår; dvs. på lavest mulig nivå i organisasjonen. Studentombudet har ikke myndighet til å avgjøre saker, og er heller ikke en klage- eller ankeinstans for saker som er behandlet og avgjort av andre enheter eller beslutningsorganer ved UiT.
6. Studentombudet skal årlig rapportere om sin virksomhet til rektor ved at det utarbeides årsrapporter. Disse skal legges frem for Universitetsstyret som orienteringssak. Rektor orienteres fortløpende om spesielt alvorlige saker, eller saker som er av prinsipiell betydning.
7. Studentombudet kan på eget initiativ fremme saker direkte for Universitetsstyret. Studentombudet vil kunne være en viktig bidragsyter i å informere om deler av det interne kontrollsystemet ved UiT.
8. Studentombudet kan på eget initiativ kontakte institutt og/eller fakultet for å informere om episoder av lignende karakter som er lagt frem for studentombudet.
9. Studentombudet mottar halvårlig rapportering om omfanget av ulike typer saker behandlet gjennom tillitsvalgte studenter, UiTs Si fra-system og andre relevante instanser.
10. Studentombudet kan selv avgjøre om hun/han vil bistå en student i en sak eller ikke. Det skal alltid gis en begrunnelse når ombudet avslår å bistå i en sak, og avslaget kan ikke overklages.
11. Studentombudet har bare innsyn i den enkelte saks dokumenter i den grad studenten det gjelder har gitt samtykke til innsyn. Studentombudet har taushetsplikt etter Forvaltningsloven § 13 om alle forhold hun/han blir kjent med gjennom sitt virke

